

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα των Θρησκευτικών ως μάθημα οργανικά ενταγμένο στην ελληνική εκπαίδευση

Το μάθημα των Θρησκευτικών εντάσσεται στον κανόνα των υποχρεωτικών σχολικών μαθημάτων, τα οποία διδάσκονται στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση του ελληνικού σχολείου. Η οργάνωση και η λειτουργία του θεμελιώνονται στο Σύνταγμα της Ελλάδας, στους νόμους του ελληνικού κράτους, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), και τις συμβάσεις και συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης και τις αποφάσεις της Ολομέλειας του ΣΤΕ (1749&1750/2019). Βασική αποστολή του μαθήματος των Θρησκευτικών αποτελεί η «ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης», η οποία είναι συνταγματική υποχρέωση του κράτους. Για να υπηρετεί τον εν λόγω σκοπό, διδάσκεται επί ικανό αριθμό ωρών εβδομαδιαία στο πρόγραμμα Δημοτικού, Γυμνασίου, ΓΕΛ και ΕΠΑΛ και τα μαθησιακά αποτελέσματά του αξιολογούνται συντελώντας στη γενικότερη επίδοση των μαθητών και των μαθητριών.

Ο θεμελιώδης παιδαγωγικός και ανθρωπολογικός προσανατολισμός του μαθήματος

Το παιδαγωγικό και μορφωτικό έργο που παρέχεται μέσω της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών, αποσκοπεί στην ενίσχυση και την εμπέδωση της θρησκευτικής συνείδησης των ορθόδοξων μαθητών και μαθητριών. Η προοπτική αυτή υπηρετεί την ολόπλευρη ανάπτυξή τους, κυρίως δε συμβάλλει στην καλλιέργεια του ανθρωπίνου προσώπου ως μοναδικής, ανεπανάληπτης και ελεύθερης ύπαρξης. Με αυτόν τον τρόπο το μάθημα παρέχει όλα τα αναγκαία ερεθίσματα, ώστε οι μαθητές/-τριες να γνωρίζουν τον εαυτό τους, να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω τους, όπως, επίσης, να αφουγκράζονται και να αντιμετωπίζουν τις μεγάλες προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου.

Το μάθημα των Θρησκευτικών ως μάθημα παιδείας και πολιτισμού

Το μάθημα των Θρησκευτικών αποτελεί μάθημα παιδείας και πολιτισμού. Σε αυτό οι μαθητές/-τριες καλούνται να αναγνωρίσουν και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης, ώστε να αποκτήσουν συναίσθηση της ευθύνης για τη συνέχειά της σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο. Υπό αυτή την έννοια, λαμβάνουν τα απαραίτητα εφόδια, για να δρουν στο μέλλον ως ενεργοί πολίτες του ελληνικού κράτους, στο οποίο η παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας αποτελεί ζωντανό και λειτουργικό στοιχείο της ιστορικής ταυτότητας και του πολιτισμού του, και κατ' επέκταση συστατική παράμετρο του δημόσιου χώρου. Εκτός τούτων, αποτελεί μάθημα ευρωπαϊκής παιδείας και εκπαιδεύει Ευρωπαίους πολίτες προάγοντας τις διαχρονικές χριστιανικές αξίες, οι οποίες αποτέλεσαν τα θεμέλια του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Το μάθημα των Θρησκευτικών ως μάθημα ταυτότητας του προσώπου

Το μάθημα των Θρησκευτικών, λαμβάνοντας υπόψη τις προσεγγίσεις των επιστημών της θεολογίας, της παιδαγωγικής και της θρησκευοπαιδαγωγικής, σε συνδυασμό με τα σύγχρονα πορίσματα της εκπαιδευτικής ψυχολογίας, της αναπτυξιακής ψυχολογίας και της διδακτικής, προτάσσει την ανάπτυξη του ανθρώπου ως ενιαίας ψυχοσωματικής οντότητας. Επειδή συντελεί στην ανάπτυξη της ταυτότητας του προσώπου, αντιμετωπίζει τους μαθητές και τις μαθήτριες ως πρόσωπα, καθένα εκ των οποίων φέρει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και εμπειρίες, συγκεκριμένες ανάγκες και ποικίλα ενδιαφέροντα, που έχουν άμεση αναφορά στην πορεία της ψυχοσωματικής του ωρίμανσης. Επομένως, το μάθημα των Θρησκευτικών αποτελεί παράγοντα ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης, της ενσυναίσθησης αλλά και της ανθεκτικότητας των νέων ανθρώπων. Μέσα από αυτό το πρίσμα, οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να αποκτήσουν τις κατάλληλες ικανότητες, ώστε να συνυπάρχουν αρμονικά με όλους τους ανθρώπους και με τον θρησκευτικά «άλλο» και να συνεργάζονται συμβάλλοντας στην εύρυθμη λειτουργία του κοινωνικού συνόλου.

Από την άλλη πλευρά, τα Θρησκευτικά, ως διακριτό μάθημα της σχολικής εκπαίδευσης, εισάγει ως αντικείμενο στη διαδικασία διδασκαλίας-μάθησης τη σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, όπως αυτή νοηματοδοτείται στην ορθόδοξη παράδοση και στον πολιτισμό. Το μορφωτικό αυτό περιεχόμενο αξιολογείται ως έγκυρη πρόταση προσανατολισμού του βίου και ως ζωτικό σημείο αναφοράς για την ανακάλυψη απαντήσεων σε βασικά ερωτήματα που απασχολούν τον άνθρωπο στην πορεία ανάπτυξης της ταυτότητάς του. Μαθαίνουν ελεύθερα οι μαθητές και οι μαθήτριες, σε σχολικό πλαίσιο, τι σημαίνει να είναι κανείς ορθόδοξος χριστιανός, πώς η επιλογή αυτή διαμορφώνει τη ζωή του, το πολιτισμικό του πλαίσιο, τις θέσεις του στην ευρύτερη κοινωνία αλλά και τη δράση του ως αυριανού πολίτη και ως ισότιμου συνομιλητή στον δημόσιο χώρο του ελληνικού κράτους, της Ευρώπης και του κόσμου όλου. Ενθαρρύνονται, έτσι ουσιαστικά, να συσχετίζουν αυτήν την πρόταση προσανατολισμού της ζωής με τις σύγχρονες προκλήσεις του κοινωνικού γίνεσθαι και υποστηρίζονται με την ανάπτυξη των ικανοτήτων να δρουν δημοκρατικά, ελεύθερα και με αγάπη για τον συνάνθρωπο.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικοί σκοποί

Με βάση όλα τα παραπάνω διαμορφώνονται οι γενικοί σκοποί της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Ειδικότερα, το μάθημα των Θρησκευτικών συμβάλλει:

- Στη διαμόρφωση ελεύθερων, υπεύθυνων και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών και στην προετοιμασία των μαθητών και των μαθητριών για τον δημόσιο χώρο με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναδεικνύουν ως πολίτες του κόσμου τις οικουμενικές αρχές και αξίες μέσα από την οπτική της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης.
- Στην ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών/-τριών, μέσω της ανάλυσης και εμπέδωσης της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης, με τέτοιο τρόπο, ώστε να μη διακυβεύεται σε καμία περίπτωση η ελεύθερη διάπλαση της προσωπικότητάς τους.
- Στην κατανόηση και ερμηνεία βασικών πτυχών της διδασκαλίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας, όπως αυτές καταγράφονται στην Αγία Γραφή, στη δογματική και ηθική διδασκαλία της, στη λατρευτική της ζωή και στην παράδοση των Αγίων Πατέρων της.
- Στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών/-τριών, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες, να μπορούν να ζήσουν δημιουργικά, με αγάπη προς τον

άνθρωπο, τη ζωή και τη φύση και να διακατέχονται από πίστη προς την πατρίδα και τα γνήσια στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης, η οποία αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της σύγχρονης ελληνικής και ευρωπαϊκής παιδείας.

- Στην εξοικείωση με τη σχέση Θεού και ζωής ως κινητήρια δύναμη που συμβάλλει στον προσανατολισμό του βίου και στην ανακάλυψη της προσωπικής ταυτότητας.
- Στην αναγνώριση του συλλογικού θρησκευτικού βιώματος, το οποίο στην Ελλάδα διαμορφώνεται μέσω της ιστορικής παρουσίας και δράσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας.
- Στην ανάδειξη της σημασίας που έχει η θρησκευτική αγωγή ως προς τις ικανότητες των μαθητών/-τριών να επικοινωνούν με τον εαυτό τους, με τους άλλους και τον κόσμο ολόκληρο, να δημιουργούν, να αυτενεργούν, να καλλιεργούν δεξιότητες και να παράγουν νέα γνώση, η οποία να μετασχηματίζεται σε δράση στην κοινωνία, εμπνεόμενη από το όραμα και την ελπίδα για την ειρήνη, τη συνύπαρξη, την ισότητα, τη δημοκρατία και γενικά την αλλαγή και τη βελτίωση του κόσμου.
- Στη μελέτη του θρησκευτικού φαινομένου εν γένει με γνώμονα τη διαθεματική και τη διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης.
- Στη γνωριμία με άλλα θρησκευτά και θρησκευτικές και μη θρησκευτικές κοσμοθεωρίες, κάτι που επιτυγχάνεται σε συνάρτηση με τα αναπτυξιακά και παιδαγωγικά χαρακτηριστικά των παιδιών και των εφήβων και πάντα διακριτά, αποβλέποντας στην καλλιέργεια της ικανότητας για διάλογο, για σεβασμό απέναντι στην ετερότητα, καθώς και για αρμονική συνύπαρξη με τους άλλους.

Ειδικοί στόχοι

Ειδικοί Στόχοι Α΄ Κύκλου Εκπαίδευσης (Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού)

Το μάθημα των Θρησκευτικών στον Α΄ Κύκλο του Δημοτικού Σχολείου διερευνά, κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, θεμελιώδεις διαστάσεις της ορθόδοξης χριστιανικής ζωής, όπως αυτές αποτυπώνονται στην ορθόδοξη θεία λατρεία, σε αφηγήσεις από τη Βίβλο, αλλά και σε κείμενα από την κατοπινή χριστιανική γραμματεία που περιγράφουν και ερμηνεύουν την ορθόδοξη παράδοση και ζωή, θέτοντας ως στόχο, οι μαθητές/-τριες:

- Να εξοικειωθούν με τα σύμβολα, τις εικόνες και τις γιορτές της ορθόδοξης θείας λατρείας, αναγνωρίζοντας σε αυτά τους κεντρικούς άξονες με τους οποίους εκφράζεται η ζωποιοός σχέση Θεού και ανθρώπου.
- Να αντιληφθούν, μελετώντας διηγήσεις και ιστορίες τόσο από τη Βίβλο όσο και από την παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ότι ο Θεός φανερώνεται στον άνθρωπο ως Πρόσωπο, για να εγκαινιάσει μία βιοτή ανιδιοτελούς αγάπης, που δεν έχει όρια.
- Να εκτιμήσουν τη σημασία του ευαγγελικού μηνύματος και της ορθόδοξης παράδοσης ως θεμελίων βάσει των οποίων διαμορφώθηκε το συλλογικό θρησκευτικό βίωμα στην ελληνική πραγματικότητα.
- Να ανακαλύψουν ότι η σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, όπως φανερώνεται στα γεγονότα της Θείας Οικονομίας, καθίσταται πηγή έμπνευσης και δύναμη που μεταμορφώνει τον τρόπο σκέψης, τη ζωή, την κοινωνία, τον πολιτισμό, την κτίση ολόκληρη.
- Να προσεγγίσουν τον κόσμο γύρω τους ως δημιουργία και ως δωρεά του Θεού προς τον άνθρωπο, μελετώντας κείμενα που αφηγούνται την πίστη της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

- Να συνειδητοποιήσουν ότι το όραμα της Βασιλείας του Θεού, που γεύεται εμπειρικά η Ορθόδοξη Εκκλησία, οδηγεί αβίαστα στην ανάληψη ευθύνης και στον αγώνα για ειρήνη, ισότητα, δικαιοσύνη και έμπρακτη αλληλεγγύη μεταξύ των ανθρώπων.
- Να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες στη διδακτική πράξη, τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης και τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία.
- Να προσεγγίσουν τις ιδέες της αειφορίας (βιώσιμης ανάπτυξης).

Ειδικοί Στόχοι Β΄ Κύκλου Εκπαίδευσης (Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού)

Στόχοι του μαθήματος των Θρησκευτικών στην Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες, α) μέσα από τη βιωματική, διαθεματική και διερευνητική μαθησιακή προσέγγιση, β) μέσω αφηγήσεων και ιστοριών αγίων προσώπων, καθώς και του σώματος πιστών της Εκκλησίας, γ) μέσα από την ελληνορθόδοξη και γενικότερα τη χριστιανική παράδοση:

- Να αντιληφθούν την αγάπη και το ενδιαφέρον του Θεού προς τον άνθρωπο και ολόκληρο τον κόσμο μέσα από την Αγία Γραφή, την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και την ιστορία της Εκκλησίας ως σώματος Χριστού.
- Να αναγνωρίσουν τη σημασία και τη διαχρονικότητα του ευαγγελικού μηνύματος του Χριστού, που το καθιστούν πάντοτε επίκαιρο για τον κάθε άνθρωπο προσωπικά αλλά και στην κοινωνική ζωή και στον πολιτισμό.
- Να ανακαλύπτουν έννοιες και σύμβολα της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης και λατρευτικής ζωής της Εκκλησίας, όπως αποτυπώνονται στη χριστιανική τέχνη.
- Να εκτιμήσουν την ανάγκη σεβασμού και προστασίας της ελληνορθόδοξης πολιτισμικής κληρονομιάς του τόπου μας και γενικότερα του φυσικού περιβάλλοντος και της ανθρωπότητας ως δημιουργημάτων του Θεού.
- Να καλλιεργήσουν τις ηθικές αξίες του χριστιανισμού, ως πρόταση και στάση ζωής στον δημόσιο χώρο που εκφράζεται με έμπρακτη αλληλεγγύη προς τον πάσχοντα, ειρηνική συνύπαρξη, σεβασμό της διαφορετικότητας, ισότητα και δικαιοσύνη.
- Να χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες στη διδακτική πράξη και να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης και τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία.
- Να προσεγγίσουν τις ιδέες της αειφορίας (βιώσιμης ανάπτυξης).

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Το περιεχόμενο του γνωστικού αντικείμενου των Θρησκευτικών για τη βαθμίδα του Δημοτικού (Α΄ και Β΄ Κύκλο), αναπτύσσεται εκκινώντας από κεντρικά θέματα της χριστιανικής θρησκευτικής εκπαίδευσης στο ελληνικό σχολείο, τα οποία προκύπτουν από τις μεγάλες ιδέες – πυρηνικές ιδέες. Οι μεγάλες ιδέες, ενέχουν παιδαγωγική δυναμική και είναι α) ευρείες και μη συγκεκριμένες (αφηρημένες), β) εκφράζονται σύντομα, με μία ή λίγες λέξεις, γ) αφορούν όλους και όλες στην τάξη, δ) είναι διαχρονικές και ε) παρουσιάζονται με διαφορετικά παραδείγματα, που έχουν κοινό άξονα αυτήν την ιδέα.

Γενικότερα, στο μάθημα των Θρησκευτικών ως κεντρικά θέματα θεωρούνται ότι α) είναι τα βασικά και σημαντικά θεολογικά θέματα, οι διδασκαλίες της Ορθόδοξης Εκκλησίας, β) έχουν σχέση με τη ζωή των μαθητών/-τριών, γ) έχουν σχέση με την παράδοση του τόπου και δ) είναι όσα χρειάζεται να γνωρίζει σε βάθος κάθε νέος πολίτης που έχει ολοκληρώσει την προσφερόμενη από το κράτος εκπαίδευση. Ειδικότερα μετά από συλλογική μελέτη

ορίστηκαν τα κάτωθι οκτώ (8), εκ των οποίων στο Δημοτικό και συγκεκριμένα τις Γ', Δ' και Ε' τάξεις, αναπτύσσονται μόνο τα επτά (7).

Κεντρικά Θέματα

1. Θεός
2. Δημιουργία – Πτώση
3. Άνθρωποι του Θεού (προφήτες – άγιοι)
4. Ενανθρώπιση – Χριστός
5. Εκκλησία – Λατρεία – Αγία Γραφή
6. Βασιλεία του Θεού
7. Χριστιανική ζωή

Θεματικά Πεδία

Στο Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών τα οκτώ κεντρικά θέματα αποτυπώνονται ως Θεματικά Πεδία και αποτελούν τη βάση ανάπτυξης του περιεχομένου των Θεματικών Ενοτήτων και στους τέσσερις κύκλους της ελληνικής εκπαίδευσης. Οι κύκλοι αυτοί καθορίζονται από τις βαθμίδες εκπαίδευσης και την αναπτυξιακή ηλικία των μαθητών/-τριών:

Α' Κύκλος – Γ' και Δ' Δημοτικού

Β' Κύκλος – Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

Γ' Κύκλος – Α', Β', Γ' Γυμνασίου

Δ' Κύκλος – Α', Β', Γ' Λυκείου

Τα Θεματικά Πεδία επαναλαμβάνονται σπειροειδώς ανά κύκλο (Α', Β', Γ', Δ'), καθώς, σύμφωνα και με τον J. Bruner, «οποιοδήποτε αντικείμενο μπορεί να διδαχθεί αποτελεσματικά σε οποιοδήποτε παιδί και σε οποιαδήποτε φάση της ανάπτυξής του, αρκεί αυτό να προσαρμοστεί στο γνωστικό επίπεδο του/της μαθητή/-τριας». Είναι σαφές ότι η ανάπτυξη και η σειρά των Θεματικών Πεδίων ακολουθούν το σχέδιο της θείας οικονομίας που στη θεολογική γλώσσα εξηγεί τη συνάντηση της ιστορίας του Θεού με την ιστορία του ανθρώπου. Σε σχολικό πλαίσιο, αυτή η συνάντηση και οι φάσεις της αποτυπώνονται σε θέματα που αναπτύσσονται γύρω από τρεις βασικούς άξονες, οι οποίοι βοηθούν στην υπηρετήση των ειδικών στόχων του Γυμνασίου. Οι άξονες αυτοί είναι:

- Τι σημαίνει να είναι ορθόδοξος χριστιανός και πώς η επιλογή αυτή διαμορφώνει τη ζωή του.
- Ποιο είναι το πολιτισμικό πλαίσιο και πώς η ορθόδοξη χριστιανική ταυτότητα επιδρά στις θέσεις του στην ευρύτερη κοινωνία.
- Πώς διαμορφώνεται η λειτουργία του ως πολίτη του ελληνικού κράτους, της Ευρώπης και του κόσμου όλου χάρη στην ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και τον πολιτισμό.

Τα επτά Θεματικά Πεδία, δηλαδή οι μεγάλες ιδέες, τα κεντρικά θέματα του γνωστικού αντικείμενου στις τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης, στο Δημοτικό (Α' και Β' Κύκλο) κατανέμονται ως εξής:

Γ' Δημοτικού

1. Θεός
2. Δημιουργία – Πτώση
3. Άνθρωποι του Θεού (προφήτες – άγιοι)
4. Ενανθρώπιση – Χριστός

Δ' Δημοτικού

5. Εκκλησία – Λατρεία – Αγία Γραφή
6. Βασιλεία του Θεού
7. Χριστιανική ζωή

Ε' Δημοτικού

1. Θεός
2. Δημιουργία – Πτώση
3. Άνθρωποι του Θεού (προφήτες – άγιοι)
4. Ενανθρώπιση – Χριστός

ΣΤ' Δημοτικού

5. Εκκλησία – Λατρεία – Αγία Γραφή
6. Βασιλεία του Θεού
7. Χριστιανική ζωή

Τα Θεματικά Πεδία αποτελούν οδηγό για την ανάπτυξη των Θεματικών Ενοτήτων κάθε τάξης, με βάση τους τρεις άξονες που υπηρετούν, τους ειδικούς στόχους και τον βαθμό της προσληπτικής ικανότητας των μαθητών/-τριών κάθε κύκλου. Από τη διασύνδεση των τριών αξόνων και των επτά Θεματικών Πεδίων προκύπτουν: α) το θέμα της Θεματικής Ενότητας (γενικό και περιγραφικό), β) τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα της Θεματικής Ενότητας (επιγραμματική αναφορά των ενεργειών που καλούνται οι μαθητές/-τριες να πετύχουν στη διδασκαλία και το θρησκευτικό περιεχόμενο αυτών των ενεργειών) και γ) Ενδεικτικές Δραστηριότητες (διδασκαλίας και αξιολόγησης).

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Ζητούμενο του νέου ΠΣ των Θρησκευτικών Δημοτικού είναι να παρέχει ερεθίσματα, κατευθύνσεις και αρχές, κίνητρα και μεθοδολογικά εργαλεία για την επίτευξη της αποτελεσματικής διδασκαλίας μέσω της δημιουργίας δυναμικών κοινοτήτων μάθησης. Με την κατανόηση της φυσιογνωμίας του μαθήματος, όπως διατυπώθηκε παραπάνω και τον προβληματισμό σχετικά με το πώς μαθαίνουν οι μαθητές/-τριες και ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους στη σχολική ηλικία, κατά την περίοδο φοίτησής τους στο Δημοτικό, επιδιώκεται οι εκπαιδευτικοί να:

- δημιουργούν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης, ενθαρρύνοντας την ενεργό εμπλοκή μαθητών/-τριών σε ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες,
- εστιάζουν στην οικειοποίηση βασικών γνώσεων, με τη βοήθεια των οποίων αναπτύσσονται γνωστικές, μεταγνωστικές και άλλες δεξιότητες και ικανότητες,

αξιοποιώντας τις αρχές της παιδαγωγικής ψυχολογίας και τη φυσιολογία των γνωστικών αντικειμένων,

- επιδιώκουν τη διασύνδεση και ενσωμάτωση της νέας γνώσης με τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών/-τριών μέσω πολλαπλών προσεγγίσεων ανάλογα με τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους,
- υιοθετούν στρατηγικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας, βιωματικής μάθησης και αξιοποιούν εναλλακτικές πρακτικές, ποικίλα διδακτικά εργαλεία και δημιουργικές δραστηριότητες,
- χρησιμοποιούν κατάλληλα τις νέες τεχνολογίες στην καθημερινή διδακτική τους πρακτική, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης και τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία,
- ενθαρρύνουν τον κριτικό στοχασμό επί γνωστικών διαδικασιών και πρακτικών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η σχολική τάξη μπορεί να εξελιχθεί σε εργαστήριο έρευνας, επικοινωνίας, δράσης και έκφρασης και να προκαλεί τους μαθητές και τις μαθήτριες να εργάζονται για να πραγματώσουν: τη συνεργατικότητα, την αυτογνωσία, τη γλωσσική επίγνωση, την επικοινωνιακή ικανότητα, την υπευθυνότητα, την ανεκτικότητα, την πειθαρχία, το αίσθημα δικαίου, τη δημοκρατική ευαισθησία, την άμιλλα, την αλληλεγγύη, την αισθητική καλλιέργεια, την επίλυση προβλημάτων, τη διερευνητική μάθηση, τον ψηφιακό γραμματισμό και φυσικά πάνω από όλα τον θρησκευτικό γραμματισμό και την ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης.

Τα νέα ΠΣ Θρησκευτικών έχουν ως αφετηρία τα μαθησιακά αποτελέσματα, δηλαδή όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζει ο/η μαθητής/-τρια, να κατανοεί και να μπορεί να εφαρμόσει μετά την ολοκλήρωση κάθε μαθησιακής διαδικασίας. Η έμφαση μετακινείται από το γνωστικό αντικείμενο, τους/τις διδάσκοντες/-ουσες και τη διδακτική διαδικασία προς τους/τις μαθητές/-τριες (μαθητοκεντρική) και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα μάθησης: Επιδιώκεται στην ουσία μια αντίστροφη πορεία σχεδιασμού, όπου η βάση σχεδιασμού είναι τα μαθησιακά αποτελέσματα και όλες οι υπόλοιπες παράμετροι εξαρτώνται από τον καθορισμό αυτών.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Σύμφωνα με τις θέσεις της παιδαγωγικής επιστήμης η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών/-τριών στα σχολικά μαθήματα αποτελεί δομικό, αναπόφευκτο και αναπόσπαστο στοιχείο της διδασκαλίας και μάθησης και αφετέρου συνιστά μια πολυδιάστατη διαδικασία.

Η διαδικασία της αξιολόγησης στο Μάθημα των Θρησκευτικών πρέπει να είναι διαρκής και συστηματική και εφαρμόζεται σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού και εφαρμογής της διδακτικής προσέγγισης. Άξονά της αποτελούν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και το αντίστοιχο περιεχόμενο κάθε Θεματικής Ενότητας. Κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης και την επιλογή των κατάλληλων κριτηρίων/δραστηριοτήτων λαμβάνονται υπόψη το γνωστικο-βουλητικό και συναισθηματικό επίπεδο των μαθητών/-τριών της συγκεκριμένης τάξης, ώστε να διασφαλίζεται η αξιοπιστία της αξιολόγησης. Κατά τη γραπτή αξιολόγηση στις μεγαλύτερες τάξεις του Δημοτικού αξιολογείται η επίδοση των μαθητών/-τριών με βάση των κατάκτηση όσων ζητούνται στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, δηλαδή όσα θα πρέπει να έχουν κατακτήσει στο τέλος της διδακτικής προσέγγισης. Η αξιολόγηση χρησιμεύει και ως εργαλείο επανασχεδιασμού και ανατροφοδότησης, για αυτό ο/η εκπαιδευτικός επιζητεί την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών/-τριών στη μαθησιακή διαδικασία, ώστε οι ίδιοι/-ες να αξιολογούν τα

αποτελέσματα της μάθησής τους. Η αξιολόγηση των μαθητών/-τριών δεν έχει μοναδικό σκοπό τη γνωστοποίηση στους/στις μαθητές/-τριες του βαθμού επιτυχίας τους στο μάθημα, αλλά βοηθά και τον/την εκπαιδευτικό να αντιληφθεί κατά πόσο έχουν επιτευχθεί οι δείκτες επιτυχίας που έθεσε για το μάθημά του, κατά πόσο δηλαδή οι μαθητές/-τριες έχουν αφομοιώσει την προσφερθείσα ύλη και μπορούν να την εφαρμόσουν. Στο ΠΣ του Δημοτικού η αξιολόγηση είναι συνυφασμένη με τη μαθησιακή διαδικασία.

Εκτός από την αρχική και την τελική αξιολόγηση, έμφαση δίνεται στην αξιοποίηση της διαμορφωτικής αξιολόγησης, ως μιας παιδαγωγικής λειτουργίας ενσωματωμένης δυναμικά στη διδακτική πράξη, η οποία αποβλέπει στον συνεχή έλεγχο της επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (μετακίνηση από την αξιολόγηση της μάθησης στην αξιολόγηση για τη μάθηση). Η διαμορφωτική αξιολόγηση υπηρετεί την ανάγκη της διαρκούς πληροφόρησης του/της εκπαιδευτικού για την αποτελεσματικότητα των επιλεγόμενων από αυτόν/αυτήν παρεμβάσεων, επινοήσεων και ενεργειών κατά την εξέλιξη του εκπαιδευτικού έργου. Ως παιδαγωγικό εργαλείο εντάσσεται στη διδασκαλία με κατάλληλες δραστηριότητες και δε μεταφέρεται ως αθροιστική αξιολόγηση στην αρχή επόμενης διδασκαλίας.

Για μια σωστή και αποτελεσματική αξιολόγηση ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να λαμβάνει υπόψη όσα προβλέπουν το ΠΣ και οι διάφορες οδηγίες για τη διδασκαλία και την επίτευξη των δεικτών αξιολόγησης, να γνωρίζει πολύ καλά τους δείκτες αξιολόγησης και επάρκειας στους οποίους αναφέρονται οι ερωτήσεις και οι εργασίες που ζητά από τους/τις μαθητές/-τριες να εκπονήσουν, να γνωρίζει τις ικανότητες των μαθητών/-τριών και να έχει καλή γνώση των αναγκών και των ενδιαφερόντων τους, να καθορίζει τους στόχους της αξιολόγησης και να προσχεδιάζει τους τρόπους με τους οποίους θα αξιολογήσει, ώστε αυτοί να προάγουν την επικοινωνία και να επιτρέπουν την καλλιέργεια των ανώτερων επιπέδων σκέψης των μαθητών/-τριών.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ – Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Θεός	Ο Θεός είναι Πατέρας όλων των ανθρώπων.	• Να αναγνωρίζουν τον Θεό ως Δημιουργό του ανθρώπου και του κόσμου, μέσα από τα δημιουργήματά του. • Να φέρνουν παραδείγματα από τη ζωή και το φυσικό περιβάλλον, στα οποία αναδεικνύεται πως ο Θεός αγαπάει όλα τα δημιουργήματά του.
	Ο Θεός φροντίζει τον άνθρωπο και όλα τα πλάσματα της φύσης.	• Να φέρνουν παραδείγματα από το φυσικό περιβάλλον, στα οποία καταδεικνύεται η φροντίδα του Θεού γι' αυτό. • Να αναγνωρίζουν την ανάγκη να φροντίζουν τη φύση και τα πλάσματά της, ως δημιουργήματα του Θεού.
	Ο Θεός χαρίζει τα δώρα του σε όλους τους ανθρώπους.	• Να απαριθμούν τα «τάλαντα» που χαρίζει ο Θεός σε όλους τους ανθρώπους. • Να προτείνουν τρόπους αξιοποίησης των χαρισμάτων τους για το καλό όλων.
Δημιουργία – Πτώση	Η δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου από τον Θεό.	• Να αφηγούνται τη βιβλική διήγηση για τις έξι ημέρες της δημιουργίας.
	Ο άνθρωπος ζει στον Παράδεισο.	• Να περιγράφουν τη ζωή του Αδάμ και της Εύας στον Παράδεισο, κοντά στον Θεό.
	Οι Πρωτόπλαστοι επιλέγουν να ζήσουν χωρίς τον Θεό.	• Να ανακαλύπτουν, με βάση τη σχετική βιβλική διήγηση, τα γεγονότα που οδήγησαν τους Πρωτόπλαστους στην παρακοή των εντολών του Θεού. • Να συγκρίνουν τη ζωή των Πρωτόπλαστων με τον Θεό και χωρίς τον Θεό.
	Ο Νώε, η Κιβωτός, ο Κατακλυσμός.	• Να αναγνωρίζουν στην ιστορία της κατασκευής της Κιβωτού την πίστη και την εμπιστοσύνη του Νώε στον Θεό. • Να αναγνωρίζουν ότι το τέλος της διήγησης του Κατακλυσμού σηματοδοτεί την υπόσχεση του Θεού για ασφάλεια και προστασία του ανθρώπου και του κόσμου.
	Ο Πύργος της Βαβέλ.	• Να εξιστορούν τα γεγονότα που περιγράφονται στη βιβλική διήγηση για τον Πύργο της Βαβέλ. • Να διατυπώνουν τις απόψεις τους για το πώς μπορούν να συνεργάζονται οι άνθρωποι με σκοπό το κοινό καλό.

Άνθρωποι του Θεού	Αβραάμ, ο εκλεκτός και πιστός φίλος του Θεού.	• Να εξιστορούν τον τρόπο με τον οποίο ο Θεός κάλεσε τον Αβραάμ ως βοηθό στο έργο του. • Να εντοπίζουν στα βιβλικά κείμενα τρόπους με τους οποίους η πίστη και η εμπιστοσύνη στον Θεό μπορούν να αλλάξουν τη ζωή του ανθρώπου.
	Ησαΰ και Ιακώβ.	• Να αναγνωρίζουν τη σημασία της αγάπης και της ειλικρίνειας στις σχέσεις μεταξύ αδελφών.
	Ο Ιωσήφ συγχωρεί τα αδέλφια του.	• Να διηγούνται τις περιπέτειες του Ιωσήφ. • Να ανακαλύπτουν, μέσα από τις βιβλικές διηγήσεις για τον Ιωσήφ, γεγονότα στα οποία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της συγχώρησης.
	Ο Θεός εμφανίζεται στον Μωυσή.	• Να εντοπίζουν στα βιβλικά κείμενα τους τρόπους με τους οποίους ο Θεός εμφανίστηκε στον Μωυσή. • Να διατυπώνουν τις σκέψεις τους σχετικά με τη δυνατότητα που έχει ο άνθρωπος να ζητά τη βοήθεια του Θεού σε κάθε προσπάθειά του, δύσκολη ή εύκολη.
	Ο Θεός δίνει στον Μωυσή τις Δέκα Εντολές.	• Να διηγούνται, με βάση το βιβλικό κείμενο, τα γεγονότα που σχετίζονται με τη σύναψη Διαθήκης ανάμεσα στον Θεό και τους Ισραηλίτες στο Σινά.
	Σπουδαίες γυναίκες της Παλαιάς Διαθήκης.	• Να αφηγούνται αποσπάσματα από τη βιβλική διήγηση της Εσθήρ, μέσα από τα οποία φανερώνονται η πίστη και η εμπιστοσύνη της στον Θεό. • Να περιγράφουν γεγονότα από τον βίο της Ρουθ, μέσα από τα οποία αναδεικνύονται η υπομονή και η πίστη της.
	Η πίστη και το θάρρος νικούν τη δύναμη: Δαβίδ εναντίον Γολιάθ.	• Να αναγνωρίζουν, μέσα από τη βιβλική διήγηση της αναμέτρησης Δαβίδ/Γολιάθ, ότι, με την πίστη στον Θεό, ο άνθρωπος μπορεί να ξεπεράσει εμπόδια ή δύσκολες καταστάσεις.
	Δαβίδ και Ιωνάθαν. Μία αληθινή φιλία.	• Να κατονομάζουν, με βάση το βιβλικό κείμενο, τα βασικά στοιχεία που ανέδειξαν τον Ιωνάθαν ως γνήσιο φίλο του Δαβίδ. • Να αναφέρουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας αληθινής και ειλικρινούς φιλίας.
	Ο προφήτης Ηλίας αφοσιώνεται στο θέλημα του Θεού.	• Να εντοπίζουν μέσα από τις σχετικές βιβλικές διηγήσεις την πίστη και την αφοσίωση που δείχνει ο προφήτης Ηλίας στον Θεό.
	Ο προφήτης Ησαΐας μιλά για τον Χριστό.	• Να ανακαλύπτουν μέσα από το περιεχόμενο των προφητειών του Ησαΐα αναφορές στο πρόσωπο του Χριστού.

	Ο προφήτης Δανιήλ και τα λιοντάρια.	• Να αναγνωρίζουν, με βάση τις βιβλικές διηγήσεις για τον προφήτη Δανιήλ, πως η πίστη στον Θεό σώζει τον άνθρωπο.
Ενανθρώπιση – Χριστός	Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου.	• Να διηγούνται τα γεγονότα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου.
	Η Γέννηση του Χριστού.	• Να αφηγούνται την ιστορία της Γέννησης του Χριστού. • Να προσεγγίζουν μέσα από τα λαογραφικά ήθη κι έθιμα το γεγονός της Γέννησης του Χριστού.
	Ο Χριστός βαπτίζεται από τον Ιωάννη τον Πρόδρομο.	• Να περιγράφουν, με βάση το ευαγγελικό κείμενο, το γεγονός της Βάπτισης του Χριστού.
	Οι δώδεκα μαθητές του Χριστού.	• Να αφηγούνται τις βιβλικές διηγήσεις για την επιλογή των μαθητών του Χριστού.
	Ο Χριστός θεραπεύει τους ασθενείς: Ο παράλυτος της Καπερναούμ.	• Να διηγούνται το θαύμα της θεραπείας του παράλυτου στην Καπερναούμ. • Να διερευνούν, μέσα από τη βιβλική διήγηση για τη θεραπεία του παράλυτου της Καπερναούμ, το πώς ο Χριστός δείχνει την αγάπη και το ενδιαφέρον του για τους πάσχοντες ανθρώπους.
	Ο Χριστός συμβουλεύει: Αγαπάμε όσους μας βλάπτουν, δεν κρίνουμε τους άλλους.	• Να ανακαλύπτουν, μέσα από φράσεις του Χριστού, τη ζωή που προτείνει να ακολουθήσουν οι άνθρωποι απέναντι στους συνανθρώπους τους.
	Ο Χριστός μάς διδάσκει την προσφορά: Η παραβολή του καλού Σαμαρείτη.	• Να αφηγούνται τις πράξεις του καλού Σαμαρείτη που δείχνουν την αγάπη προς τον άλλον άνθρωπο, τον «πλησίον». • Να αναγνωρίζουν την αξία της προσφοράς σε κάθε άνθρωπο ανεξαιρέτως.
	Ο Χριστός διδάσκει τη συγχώρηση: Η παραβολή του σπλαχνικού πατέρα.	• Να αναφέρουν παραδείγματα συγχώρησης και συμφιλίωσης από την καθημερινή τους ζωή. • Να συσχετίζουν, αναφέροντας συγκεκριμένα παραδείγματα την αποδοχή και την αγάπη του Θεού-Πατέρα με τη χαρά της συγχώρησης και συμφιλίωσης στη ζωή τους.
	Ο Χριστός μάς προτρέπει να προσευχόμαστε: «Πάτερ ημών...».	• Να αναγνωρίζουν ότι ο Χριστός παρέδωσε την «Κυριακή προσευχή» ως μέσο επικοινωνίας με τον Θεό. • Να περιγράφουν το περιεχόμενο της «Κυριακής προσευχής».
	Τα παιδιά, οι μικροί φίλοι του Χριστού.	• Να αναγνωρίζουν, με βάση το ευαγγελικό κείμενο, τους λόγους για τους οποίους ο Χριστός προβάλλει τα παιδιά ως πρότυπα ήθους.
	«Ωσαννά εν τοις υψίστοις»: Ο Χριστός στα Ιεροσόλυμα	• Να αφηγούνται το γεγονός της θριαμβευτικής εισόδου του Χριστού στα

	ως Βασιλιάς.	Ιεροσόλυμα.
	Ο Μυστικός Δείπνος.	• Να διηγούνται τα γεγονότα του Μυστικού Δείπνου. • Να συσχετίζουν τον Μυστικό Δείπνο με τη Θεία Λειτουργία.
	Ο Χριστός σταυρώνεται.	• Να διηγούνται τα γεγονότα της Σταύρωσης του Χριστού.
	«Χριστός Ανέστη»: Ελπίδα για μια νέα ζωή.	• Να αφηγούνται με βάση τις σχετικές βιβλικές διηγήσεις το γεγονός της Ανάστασης. • Να συνδέουν το γεγονός της Ανάστασης με την αναγέννηση του ανθρώπου και της φύσης. • Να αναγνωρίζουν μέσα από τον τρόπο που γιορτάζονται το Πάσχα και η Ανάσταση στον ελλαδικό χώρο γιατί είναι για τους ορθόδοξους χριστιανούς η πιο λαμπρή γιορτή.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ – Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Εκκλησία – Λατρεία – Αγία Γραφή	Εκκλησία και πρώτη ημέρα του σχολικού έτους.	• Να διακρίνουν τη χρήση του νερού στον Αγιασμό ως χαρακτηριστικό και δηλωτικό της παρουσίας του Θεού. • Να εξηγούν τον λόγο για τον οποίον τελείται η ακολουθία του Αγιασμού κατά την πρώτη ημέρα του σχολικού έτους.
	Τα γενέθλια της Εκκλησίας: Η Πεντηκοστή.	• Να περιγράφουν τα γεγονότα της Πεντηκοστής. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της Πεντηκοστής ως πρόσκλησης του Θεού προς όλους τους ανθρώπους για ένα νέο ξεκίνημα.
	Οι μαθητές του Χριστού μεταφέρουν το μήνυμά του σε όλο τον κόσμο.	• Να περιγράφουν τα γεγονότα της μεταμόρφωσης των μαθητών του Χριστού σε κήρυκες της οικουμένης. • Να διηγούνται γεγονότα από την ιεραποστολική δράση του Απόστολου Πέτρου.
	Η ζωή των πρώτων χριστιανών.	• Να κατονομάζουν βασικές πτυχές από την καθημερινή ζωή των πρώτων χριστιανών. • Να επισημαίνουν χαρακτηριστικά του τρόπου ζωής των πρώτων χριστιανών που μπορούν να αποτελέσουν παράδειγμα για τους σημερινούς ανθρώπους.
	Οι εμπειρίες συνάντησης με τον Χριστό καταγράφονται σε κείμενα: Η συγγραφή των Ευαγγελίων.	• Να αναγνωρίζουν τα «Ευαγγέλια» ως βιβλία της Αγίας Γραφής. • Να ανακαλύπτουν το νόημα της λέξης «ευαγγέλιο» ως χαρμόσυνης είδησης.
	Η Εκκλησία εξαπλώνεται με το έργο του Αποστόλου Παύλου.	• Να αποδίδουν με δικά τους λόγια βασικές πτυχές από τον βίο του Αποστόλου Παύλου. • Να αναγνωρίζουν την εκκλησία των Φιλίππων ως την πρώτη χριστιανική κοινότητα στην Ευρώπη. • Να εντοπίζουν στον χάρτη εκκλησίες που ίδρυσε ο Απόστολος Παύλος.
	Η τόλμη και η πίστη των χριστιανών μπροστά στα εμπόδια και τις δυσκολίες.	• Να διατυπώνουν τους λόγους για τους οποίους το ρωμαϊκό κράτος οργάνωσε διωγμούς κατά των χριστιανών. • Να απαριθμούν τις κυριότερες κατηγορίες των Ρωμαίων εναντίον των χριστιανών.

		• Να αφηγούνται σημαντικά γεγονότα από τον βίο ορισμένων αγίων μαρτύρων της Εκκλησίας.
Ένα νέο ξεκίνημα για την Εκκλησία: Το έργο των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.		• Να περιγράφουν τη μεταστροφή του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου προς τον χριστιανισμό. • Να εξιστορούν τα γεγονότα που οδήγησαν στην εύρεση του Τιμίου Σταυρού από την αγία Ελένη.
Η Εκκλησία μένει ενωμένη και ειρηνική με αγώνες και θυσίες.		• Να αφηγούνται γεγονότα από τη ζωή του Μεγάλου Αθανασίου που φανερώνουν τις θυσίες του για την ενότητα της Εκκλησίας. • Να εκτιμούν, με βάση τα ιστορικά γεγονότα της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου, τον τρόπο με τον οποίο η Εκκλησία επιλύει τα προβλήματά της.
Οι προστάτες των Γραμμάτων: Οι Τρεις Ιεράρχες.		• Να αναφέρουν πτυχές από τον βίο των Τριών Ιεραρχών, οι οποίες σχετίζονται με την αγάπη τους για τα γράμματα και την παιδεία. • Να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους οι Τρεις Ιεράρχες αναγνωρίζονται ως οι προστάτες της παιδείας.
Η χριστιανική ζωή μακριά από την πόλη.		• Να αναγνωρίζουν στο πρόσωπο του Μεγάλου Αντωνίου τον ασκητικό τρόπο ζωής.
Η σημασία των ιερών εικόνων.		• Να περιγράφουν τα γεγονότα της Εικονομαχίας. • Να εξηγούν με δικά τους λόγια τη θέση των ιερών εικόνων στη ζωή της Εκκλησίας.
Η Ορθόδοξη Εκκλησία στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας.		• Να επισημάνουν τον σημαντικό ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου στη διατήρηση της πίστης στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας. • Να διηγούνται «στιγμιότυπα» από τη ζωή νεομαρτύρων.
Η Εκκλησία της Ελλάδος κατά την περίοδο του 1940.		• Να εξιστορούν γεγονότα στα οποία αποτυπώνεται η δράση της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. • Να αναδεικνύουν τη συμβολή της Εκκλησίας της Ελλάδος στο έργο της διάσωσης των Εβραίων από το Ολοκαύτωμα.
Ο ιερός ναός.		• Να περιγράφουν τα αρχιτεκτονικά μέρη ενός ορθόδοξου χριστιανικού ναού. • Να αναγνωρίζουν τα βασικά σημεία από τον αγιογραφικό διάκοσμο ενός ορθόδοξου χριστιανικού ναού.

		• Να καταγράφουν τα σύμβολα και τους συμβολισμούς που υπάρχουν στην ορθόδοξη θεία λατρεία, όπως π.χ. το θυμίαμα και το κερι.
	Οι γιορτές της Εκκλησίας.	• Να ανακαλύπτουν τη σημασία που έχουν οι ονομαστικές γιορτές στην ορθόδοξη παράδοση και ζωή. • Να διακρίνουν τις θεομητορικές και δεσποτικές γιορτές της Εκκλησίας. • Να αιτιολογούν την ιδιαίτερη τιμή που αποδίδουν οι χριστιανοί στο πρόσωπο της Παναγίας. • Να αφηγούνται τα σημαντικότερα γεγονότα που εορτάζει η Εκκλησία από το Σάββατο του Λαζάρου μέχρι την Κυριακή του Πάσχα. • Να διατυπώνουν τις απόψεις τους για τη σημασία των χριστιανικών γιορτών ως αιτία χαράς και ελπίδας.
Βασιλεία του Θεού	Τα θαύματα του Χριστού: Εικόνες από τον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού.	• Να αφηγούνται περικοπές από τη Βίβλο στις οποίες γίνεται αναφορά στα θαύματα του Χριστού. • Να ανακαλύπτουν ότι σύμφωνα με τη Βίβλο τα θαύματα του Χριστού φανερώνουν ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου ζωής στον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού.
	Η Ανάσταση του Χριστού εγκαινιάζει για τον άνθρωπο έναν καινούριο τρόπο ζωής.	• Να εξηγούν τη σημασία του αναστάσιμου χαιρετισμού «Χριστός ανέστη!» ως έκφρασης που συνδέεται με τον καινούριο κόσμο της Βασιλείας της Θεού.
	Η χριστιανική κοινότητα ως Σώμα Χριστού.	• Να αναγνωρίζουν ότι η «Εκκλησία» είναι άνθρωποι που πιστεύουν στον Χριστό και ζουν μαζί του (Σώμα Χριστού). • Να διατυπώνουν σκέψεις για τη σύναξη των ορθόδοξων χριστιανών στη Θεία Λειτουργία την ημέρα της Κυριακής. • Να διακρίνουν τον ρόλο του ιερέα στην ορθόδοξη χριστιανική κοινότητα. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία του κοινωνικού και φιλανθρωπικού έργου της Εκκλησίας (ιερείς και λαϊκοί). • Να διατυπώνουν συλλογισμούς για τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται σήμερα η αδελφσύνη των χριστιανών ως ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της Βασιλείας του

		Θεού.
	Η επικοινωνία με τον Θεό.	• Να αναγνωρίζουν την προσευχή, με βάση τη διδασκαλία της Εκκλησίας, ως μέσο επικοινωνίας με τον Θεό. • Να περιγράφουν το περιεχόμενο της «Κυριακής προσευχής».
	Οι άγγελοι του Θεού.	• Να ανακαλύπτουν ότι σύμφωνα με τη διδασκαλία της Εκκλησίας οι άγγελοι είναι πνεύματα που έχουν ως έργο τους να δοξολογούν τον Θεό και να διακονούν τους ανθρώπους.
	Το Μυστήριο του Βαπτίσματος.	• Να κατονομάζουν τους συμβολισμούς που εμπεριέχονται στο Μυστήριο του Βαπτίσματος. • Να ανακαλύπτουν ότι το Βάπτισμα, σύμφωνα με τη διδασκαλία της Εκκλησίας, εισάγει τον νέο χριστιανό στον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού.
	Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.	• Να καταγράφουν περιπτώσεις από την καθημερινή ζωή, στις οποίες οι άνθρωποι εκφράζουν την ευχαριστία τους προς τον Θεό. • Να κατονομάζουν τα λατρευτικά σύμβολα που χρησιμοποιούνται στο Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. • Να διατυπώνουν τους λόγους για τους οποίους η Θεία Λειτουργία χαρακτηρίζεται ως Θεία Ευχαριστία.
	Είμαστε όλοι ίσοι αλλά και όλοι διαφορετικοί στον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού.	• Να περιγράφουν περιπτώσεις και γεγονότα στα οποία διαφαίνεται ο ισότιμος ρόλος της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία. • Να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους στη ζωή και τη διδασκαλία της Εκκλησίας δεν υφίστανται διακρίσεις μεταξύ φυλετικών ταυτοτήτων μήτε και διακρίσεις μεταξύ πλουσίων και φτωχών, δυνατών και αδυνάτων.
	Όλα αρχίζουν από την αγάπη στον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού.	• Να αναγνωρίζουν ότι η χριστιανική αγάπη αλλάζει τον ίδιο τον άνθρωπο και τη ζωή του με τους άλλους γύρω του. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της αγάπης ως βασικού χαρακτηριστικού γνωρίσματος μιας ειλικρινούς φιλίας. • Να αναφέρουν τρόπους ειρηνικής και αγαπητικής συνύπαρξης των ανθρώπων έχοντας ως πηγή έμπνευσης το Ευαγγέλιο.
Χριστιανική ζωή	Η «δύναμη» της συγχώρεσης.	• Να διηγούνται τα κυριότερα σημεία από τη βιβλική ιστορία του Ιωσήφ και των

		αδελφών του. • Να εντοπίζουν τους λόγους για τους οποίους η συγχώρεση αξιολογείται ως μία από τις βασικές αρετές της χριστιανικής ζωής.
	Στην Εκκλησία ο άνθρωπος πλουτίζει, όταν μοιράζεται.	• Να αφηγούνται την παραβολή του άφρονος πλουσίου. • Να καταγράφουν παραδείγματα από την ανιδιοτελή προσφορά των χριστιανών στον σύγχρονο κόσμο και της αγάπης τους για τον άνθρωπο (φιλανθρωπία). • Να αναδεικνύουν τη σχέση της εκκλησιαστικής ζωής με την ολιγάρκεια.
	Ελπίδα μέσα από τις δυσκολίες της ζωής.	• Να αφηγούνται με συντομία το θαύμα της θεραπείας του παράλυτου στη Βηθσεδά (Ιω. 5, 1-9). • Να εκτιμούν την αξία της ελπίδας για να υπάρχει υπομονή και επιμονή στη ζωή του ανθρώπου.
	Η ευθύνη του ανθρώπου για το φυσικό περιβάλλον.	• Να ανακαλύπτουν, με βάση τη βιβλική διήγηση, ότι η δημιουργία του κόσμου είναι «καλή λίαν». • Να αναγνωρίζουν τον προστατευτικό ρόλο του ανθρώπου, καθώς και την ευθύνη του απέναντι στο φυσικό περιβάλλον. • Να εντοπίζουν παραδείγματα με τα οποία αναδεικνύεται η οικολογική ευαισθησία της Εκκλησίας, όπως, επίσης, και οι δράσεις της για την προστασία του περιβάλλοντος.
	Η αξία της ανθρώπινης ζωής για την Εκκλησία.	• Να εκτιμούν την αξία του κάθε ανθρώπου ως μοναδικής και ανεπανάληπτης ύπαρξης, γιατί αποτελεί εικόνα του Θεού. • Να αναγνωρίζουν τον σεβασμό του άλλου ως βασική πτυχή της χριστιανικής ζωής. • Να κατονομάζουν περιπτώσεις εκφοβισμού και διακρίσεων που φανερώνουν την περιφρόνηση της αξίας που έχει κάθε άνθρωπος.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ – Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Θεός	Ο Θεός ως αγάπη.	• Να εντοπίζουν σε βιβλικά χωρία την εκδήλωση της αγάπης του Θεού προς τον άνθρωπο. • Να προτείνουν τρόπους εκδήλωσης της αγάπης προς τους άλλους έχοντας ως παράδειγμα την αγάπη του Θεού προς τους ανθρώπους.
	Ο Θεός μάς συγχωρεί.	• Να αναγνωρίζουν στα βιβλικά κείμενα τη χωρίς όρια συγχώρηση του Θεού για τον άνθρωπο. • Να αναδεικνύουν τον συμφιλιωτικό χαρακτήρα της συγχώρησης στις ανθρώπινες σχέσεις μέσα από έμπρακτα παραδείγματα.
	Ο Θεός καλεί σε επικοινωνία. «Πάτερ ημών».	• Να αναγνωρίζουν την προσευχή ως τρόπο επικοινωνίας με τον Θεό. • Να εντοπίζουν στην «Κυριακή προσευχή» τα αιτήματα των πιστών στον Θεό.
Δημιουργία – Πτώση	Οι έξι ημέρες της δημιουργίας.	• Να περιγράφουν τις φάσεις της δημιουργίας του κόσμου, όπως αυτές αποτυπώνονται στα βιβλικά κείμενα.
	Η δημιουργία του ανθρώπου.	• Να περιγράφουν τον τρόπο δημιουργίας του ανθρώπου από τον Θεό όπως αποτυπώνεται στη Βίβλο και απεικονίζεται στην τέχνη.
	Τα δύο φύλα.	• Να αναγνωρίζουν στα βιβλικά κείμενα την ισοτιμία των δύο φύλων.
	Ο άνθρωπος ως φύλακας της κτίσης.	• Να συνδέουν τη βιβλική διήγηση για την ονοματοδοσία (Γεν. 2, 19 - 20) με την ευθύνη του ανθρώπου για την κτίση. • Να ενεργοποιηθούν σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και αειφορίας.
	Η παρακοή του ανθρώπου – Ο χαμένος Παράδεισος.	• Να διατυπώνουν συλλογισμούς για τα αίτια παρακοής των Πρωτόπλαστων που οδήγησαν στην εκδίωξή τους από τον Παράδεισο. • Να εντοπίζουν στη βιβλική διήγηση τις αρνητικές συνέπειες της παρακοής των ανθρώπων (Γεν. 3, 14-23).
	Η πρώτη υπόσχεση του Θεού στους ανθρώπους.	• Να συνδέουν την εμφάνιση του ουράνιου τόξου στην ιστορία του Νώε με την ελπίδα της ανθρώπινης σωτηρίας.

		• Να εντοπίζουν στο βιβλικό κείμενο της Γένεσης το χαρμόσυνο άγγελμα του ερχομού του Ιησού Χριστού στον κόσμο (Πρωτευαγγέλιο).
Άνθρωποι του Θεού	Προπάτορες της Παλαιάς Διαθήκης.	• Να εντοπίζουν το στοιχείο της εμπιστοσύνης προς τον Θεό στη ζωή των Προπατόρων (Αβραάμ, Μωυσής). • Να παρατηρούν στα βιβλικά κείμενα την ανταπόκριση του Θεού όταν οι Προπάτορες σε δύσκολες στιγμές επικαλούνται την υποστήριξή του.
	Προφήτες. Το στόμα του Θεού	• Να διαπιστώνουν την έννοια που έχει ο προφήτης στην Παλαιά Διαθήκη. • Να εντοπίζουν στα βιβλικά κείμενα για ποια θέματα σχετικά με τον Θεό μίλησαν οι προφήτες (Μιχαίας, Ησαΐας).
	Ιωάννης ο Βαπτιστής: Προφήτης και άγιος.	• Να εντοπίζουν στη ζωή και στο έργο του Ιωάννη τα σημεία για τα οποία ονομάστηκε Βαπτιστής και Πρόδρομος του Ιησού. • Να αναγνωρίζουν τον Ιωάννη ως προφήτη και πρόδρομο του Ιησού.
	Παιδιά που έχτισαν μια ξεχωριστή σχέση με τον Θεό.	• Να αναφέρουν γεγονότα από τη ζωή παιδιών που έγιναν άγιοι για την αγάπη τους για τον Χριστό (άγιος Μάμας, άγιος Ταρσίζιος, αγία Ακυλίνα). • Να εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα για τη ζωή των μικρών αγίων.
	Γυναίκες της Βίβλου και αγίες της Εκκλησίας που διακρίθηκαν για την πίστη τους.	• Να δίνουν παραδείγματα από τον βίο και έργα πιστών γυναικών της Βίβλου (Εσθήρ). • Να εντοπίζουν στοιχεία της έμπρακτης πίστης στον βίο και στο έργο των αγίων γυναικών της Εκκλησίας (π.χ. αγία Μαρία Μαгдаληνή, αγία Άννα).
	Μαζί στη ζωή, μαζί στην αγιότητα.	• Να αναγνωρίζουν ζευγάρια που οδηγήθηκαν στην αγιότητα (π.χ. άγιος Ακύλας και αγία Πρίσκιλλα ή άγιος Αδριανός και αγία Ναταλία). • Να συζητούν για την αγάπη μέσα στην οικογένεια.
	Τρεις Ιεράρχες: Άγιοι των Γραμμάτων.	• Να κατονομάζουν τους Τρεις Ιεράρχες. • Να συζητούν για την αξία της παιδείας με βάση τους Τρεις Ιεράρχες. • Να φέρνουν παραδείγματα της φροντίδας, του ενδιαφέροντος και της προσφοράς προς τον συνάνθρωπο (π.χ. Βασιλειάδα).
	Φίλοι του Χριστού στη σύγχρονη εποχή.	• Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της αγιότητας στη σημερινή εποχή.

		• Να αναφέρουν παραδείγματα σύγχρονων αγίων (π.χ. άγιος Παΐσιος, άγιος Πορφύριος).
Ενανθρώπιση – Χριστός	Ο Ευαγγελισμός.	• Να ερμηνεύουν τη σημασία της λέξης «Ευαγγελισμός» για τους χριστιανούς. • Να περιγράφουν τη διήγηση του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου ως ελεύθερη επιλογή και εκδήλωση της αγάπης του Θεού προς τον άνθρωπο.
	Ο Χριστός γεννιέται: Η ενανθρώπιση του Θεού.	• Να περιγράφουν τα γεγονότα της Γέννησης του Ιησού σύμφωνα με τα βιβλικά κείμενα και την απεικόνισή της στην τέχνη. • Να αναγνωρίζουν τα έθιμα των Χριστουγέννων ως τιμή στον νεογέννητο Χριστό, σε διάφορες χώρες του κόσμου.
	Η Βάπτισμα του Ιησού Χριστού.	• Να αφηγούνται το γεγονός της Βάπτισης του Ιησού και τη φανέρωση της Αγίας Τριάδας. • Να συνδέουν τη Βάπτισμα του Χριστού με το Μυστήριο του Βαπτίσματος.
	Ο Χριστός συναντά τους μαθητές: «Ελάτε μαζί μου».	• Να περιγράφουν την κλήση των δώδεκα μαθητών από τον Ιησού. • Να συζητούν για τη σχέση μαθητή και δασκάλου μέσα από το παράδειγμα της σχέσης του Ιησού με τους μαθητές Του.
	«Αφήστε τα παιδιά να έρθουν κοντά μου».	• Να αναγνωρίζουν τη σημασία των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των παιδιών (αθωότητα, εμπιστοσύνη, αγνότητα) στη σχέση ανθρώπου και Θεού.
		• Να διαπιστώνουν ότι οι παραβολές είναι ιστορίες με εικόνες της καθημερινότητας που διδάσκουν τον άνθρωπο για τη σχέση του με τον Θεό. • Να εντοπίζουν στην παραβολή των ταλάντων (Ματθ. 25, 14-29) ότι τα χαρίσματα είναι δώρα του Θεού. • Να διαπιστώνουν μέσα από τη διήγηση της παραβολής του άφρονος πλουσίου (Λουκ. 12, 13-21) ότι η πλεονεξία είναι ανθρώπινο ελάττωμα. • Να εντοπίζουν στα βιβλικά κείμενα τον τρόπο ζωής που προτείνει ο Ιησούς.
	Τα θαύματα του Χριστού.	• Να κατανοούν γιατί ο Χριστός πραγματοποιούσε τα θαύματά Του. • Να εκτιμούν το θαύμα του γάμου της Κανά ως το πρώτο χρονικά από τα θαύματα του Ιησού το οποίο συνδέεται με το

		αίσθημα χαράς που συνοδεύει το μυστήριο του γάμου. • Να συζητούν ότι η ζωή είναι δώρο Θεού με βάση το θαύμα της Ανάστασης της κόρης του Ιαείρου (Μάρκ. 5, 21-24 και 35-43). • Να συνδέουν τα θαύματα του Ιησού κατά τη θεραπεία των σωματικών παθήσεων των ανθρώπων με τον νέο κόσμο που υποσχέθηκε, όπως αυτή φανερώνεται στη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού (Ιω. 9, 1-38) και του παράλυτου (Ιω. 5, 1-15).
	Ιερός Νιπτήρας και Μυστικός Δείπνος.	• Να αναγνωρίζουν ότι μέσω της πράξης του Ιερού Νιπτήρα ο Ιησούς διδάσκει την ταπεινότητα • Να συνδέουν τον Μυστικό Δείπνο με το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.
	Η Σταύρωση του Χριστού.	• Να αναδιηγούνται τα γεγονότα της Σταύρωσης του Χριστού. • Να παρακολουθούν μέσα από τα ευαγγελικά κείμενα την πορεία του Χριστού προς το Πάθος και τη Σταύρωση.
	Ο Χριστός ανασταίνεται.	• Να αφηγούνται με βάση το ευαγγελικό κείμενο την Ανάσταση του Χριστού και τα σχετικά γεγονότα. • Να συνδέουν το φως της λαμπάδας που κρατάνε τη νύχτα της Ανάστασης με το φως της Ανάστασης του Ιησού, το οποίο φωτίζει όλη την οικουμένη. • Να συζητούν έθιμα του Πάσχα σε σχέση με τους συμβολισμούς της Ανάστασης.
	Η Ανάληψη του Ιησού.	• Να αναδιηγούνται την περικοπή της Ανάληψης του Χριστού. • Να εντοπίζουν τα πρόσωπα που αναφέρονται στο βιβλικό κείμενο στη σκηνή της Ανάληψης στην τέχνη.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ – ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Εκκλησία – Λατρεία – Αγία Γραφή	Η Αγία Γραφή καταγράφει την ιστορία του χριστιανισμού.	• Να αναγνωρίζουν τη διαφορά Παλαιάς και Καινής Διαθήκης και τα διάφορα είδη βιβλίων της Αγίας Γραφής. • Να εκτιμούν την κεντρική θέση των κειμένων της Αγίας Γραφής στην Εκκλησία.
	Η Πεντηκοστή: Η ημέρα ίδρυσης της Εκκλησίας.	• Να αναγνωρίζουν ότι η Πεντηκοστή είναι η μέρα ίδρυσης της Εκκλησίας του Χριστού. • Να εντοπίζουν στα βιβλικά κείμενα και την τέχνη την παρουσία του Αγίου Πνεύματος στην Πεντηκοστή.
	Η ζωή των πρώτων χριστιανών.	• Να περιγράφουν πώς οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες αποτελούν πρότυπο χριστιανικού τρόπου ζωής με την αλληλεγγύη, την κοινοκτημοσύνη και την ενότητα που τις διέκρινε. • Να δίνουν παραδείγματα από τον τρόπο ζωής των χριστιανών σήμερα συγκρίνοντάς τον με τον τρόπο ζωής των πρώτων χριστιανών.
	Η εξάπλωση του χριστιανισμού.	• Να εκτιμούν τη δράση των Αποστόλων στη διάδοση του μηνύματος του χριστιανισμού. • Να εντοπίζουν την ιεραποστολική δράση του Αποστόλου Παύλου μέσα από γεγονότα. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της ιεραποστολικής δράσης του Απ. Παύλου για την εξάπλωση της Εκκλησίας.
	Οι διωγμοί και οι μάρτυρες.	• Να θυμούνται τα γεγονότα σχετικά με τους διωγμούς κατά των χριστιανών. • Να δίνουν παραδείγματα από τους βίους αγίων που μαρτύρησαν για την πίστη τους στον Χριστό.
	Το τέλος των διωγμών: Ο Μέγας Κωνσταντίνος και το Διάταγμα των Μεδιολάνων.	• Να αναφέρουν τη σημασία του οράματος του Μεγάλου Κωνσταντίνου, που συνέβαλε στο τέλος των διωγμών και στην ταχύτερη διάδοση του χριστιανισμού. • Να εκτιμούν την αξία του Διατάγματος των Μεδιολάνων για την ανεξιθρησκία και τη θρησκευτική ελευθερία.
	Οι Οικουμενικές Σύνοδοι και η καταπολέμηση των αιρέσεων.	• Να αναφέρουν ότι οι Οικουμενικές Σύνοδοι αποτύπωσαν τις αλήθειες της πίστης διασώζοντάς την από τους κινδύνους

		της διάσπασης της ενότητας λόγω των αιρέσεων. • Να αποσαφηνίζουν ότι το Σύμβολο της Πίστεως εκφράζει περιληπτικά την αυθεντική πίστη των ορθόδοξων χριστιανών.
	Οι εικόνες στην Εκκλησία: Εικονομαχία.	• Να αναφέρουν τα γεγονότα της Εικονομαχίας που είχαν οδυνηρές συνέπειες στους κόλπους της Εκκλησίας. • Να εκτιμούν ότι η προσκύνηση των εικόνων συνδέεται με την αυθεντική παράδοση της Εκκλησίας.
	Ένα λυπηρό γεγονός. Το Σχίσμα Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας.	• Να αφηγούνται τα γεγονότα που οδήγησαν στο Σχίσμα της Εκκλησίας. • Να πληροφορηθούν για την ύπαρξη διαλόγου μεταξύ των Εκκλησιών σήμερα.
	Η ιεραποστολή της Εκκλησίας στους Σλάβους: Κύριλλος και Μεθόδιος.	• Να περιγράφουν το διπλό έργο των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου που αφορά τον εκχριστιανισμό και την ανάπτυξη του πολιτισμού των Σλάβων. • Να εξηγούν τον σεβασμό που επέδειξαν προς τον πολιτισμό των Σλάβων οι άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος κατά την ιεραποστολική τους δράση.
	Τα Πατριαρχία ως παρουσία της ορθοδοξίας στον σύγχρονο κόσμο.	• Να εντοπίζουν τη γεωγραφική κατανομή των Πατριαρχείων και τον ρόλο τους στη ζωή των πιστών στην περιοχή τους. • Να περιγράφουν τον πνευματικό ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου στη ζωή των πιστών σήμερα.
	Η Ορθόδοξη Εκκλησία στους χρόνους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας: Οι Νεομάρτυρες.	• Να αναφέρουν παραδείγματα που φανερώνουν τον σημαντικό και ενωτικό ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά τους χρόνους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. • Να ερμηνεύουν τη σημασία της μαρτυρικής θυσίας των νεομαρτύρων στην ενίσχυση της χριστιανικής πίστης των υπόδουλων Ελλήνων.
	Τα μοναστήρια ως κοινότητες αγάπης και προσφοράς.	• Να περιγράφουν τη ζωή των μοναχών στα μοναστήρια. • Να εκτιμούν τον πολλαπλό ρόλο των μοναστηριών στην κοινωνία (κοινωνικό, πνευματικό, πολιτιστικό).
	Οι ιεροί ναοί ως τόποι λατρείας του Θεού.	• Να περιγράφουν τα βασικά μέρη του ορθόδοξου χριστιανικού ναού. • Να προσδιορίζουν τον ορθόδοξο χριστιανικό ναό ως τόπο λατρείας του Θεού.

		και ένωσης των πιστών σε κοινωνία αγάπης.
	Ορθόδοξη χριστιανική τέχνη: Οι εικόνες, έκφραση της πίστης.	• Να εντοπίζουν σε έργα της ορθόδοξης χριστιανικής τέχνης αναπαράστασεις και σύμβολα της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης και λατρευτικής ζωής της Εκκλησίας. • Να παρατηρούν τη θέση των βυζαντινών εικόνων σε έναν ιερό ναό.
	Ορθόδοξη χριστιανική τέχνη: Βυζαντινή μουσική και ύμνοι.	• Να εντοπίζουν σε ύμνους τα χαρακτηριστικά της βυζαντινής μουσικής. • Να αναγνωρίζουν ότι οι θρησκευτικοί ύμνοι είναι ένας τρόπος έκφρασης της λατρείας και της αγάπης του ανθρώπου προς τον Θεό.
	Η Θεία Λειτουργία, το κέντρο της ορθόδοξης λατρείας.	• Να εντοπίζουν στη δομή της Θείας Λειτουργίας αποτυπώσεις της ζωής του Χριστού από τη Γέννησή Του ως την Ανάστασή Του. • Να απαριθμούν τα ουράνια και τα επίγεια στοιχεία που είναι παρόντα κατά την τέλεση της Θείας Λειτουργίας.
	Γιορτές της ορθοδοξίας.	• Να διακρίνουν τα είδη των χριστιανικών εορτών (δεσποτικές, θεομητορικές, γιορτές αγίων). • Να συνδέουν τις χριστιανικές γιορτές με την παράδοση και τα ήθη και έθιμα του τόπου τους.
Βασιλεία του Θεού	Τα θαύματα του Χριστού: Παράθυρα στη Βασιλεία του Θεού.	• Να αφηγούνται θαύματα του Χριστού. • Να κατανοούν πως τα θαύματα του Χριστού φανερώνουν ότι ο κόσμος της Βασιλείας του Θεού είναι κόσμος χωρίς αρρώστιες, θλίψη και πόνο.
	Οι παραβολές: Η διδασκαλία του Χριστού για τη Βασιλεία του Θεού.	• Να αναγνωρίζουν τις παραβολές ως ένα από τα μέσα διδασκαλίας που χρησιμοποιούσε ο Χριστός για να καταδείξει εικόνες από τη ζωή στη Βασιλεία του Θεού. • Να περιγράφουν τη ζωή στον κόσμο της Βασιλείας του Θεού χρησιμοποιώντας εικόνες που παραθέτει ο Ιησούς στις παραβολές.
	Οι Μακαρισμοί: Η διδασκαλία του Χριστού για τη Βασιλεία του Θεού.	• Να αναφέρουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα όσων θεωρούνται πραγματικά ευτυχισμένοι σύμφωνα με τους Μακαρισμούς. • Να αναγνωρίζουν ότι οι Μακαρισμοί είναι η διδασκαλία του Χριστού, η οποία αφορά τον τρόπο ζωής που ακολουθεί ένας χριστιανός για να εισέλθει στη Βασιλεία του Θεού.
	Η Μεταμόρφωση του Χριστού:	• Να περιγράφουν το γεγονός της

	Το όραμα για τη Βασιλεία του Θεού.	Μεταμόρφωσης του Χριστού στο όρος Θαβώρ. • Να εντοπίζουν μέσα από βυζαντινές εικόνες τη φανέρωση της δόξας του Χριστού ως εικόνα της Βασιλείας του Θεού.
	Η Ανάσταση του Χριστού: Το χαρμόσυνο μήνυμα.	• Να αναγνωρίζουν το θέμα της ζωής ως δώρο και τον θάνατο ως πέρασμα. • Να κατανοούν ότι η Ανάσταση του Χριστού φανερώνει την αιώνια ζωή που επικρατεί στον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού.
	Οι άγγελοι: Οι ουράνιες υπάρξεις κοντά στον Θεό.	• Να περιγράφουν περιστατικά εμφάνισης αγγέλων όπως καταγράφονται στα βιβλικά κείμενα. • Να εντοπίζουν μορφές αγγέλων σε βυζαντινές εικόνες.
	Τα Μυστήρια της Ορθόδοξης Εκκλησίας: η είσοδος στη Βασιλεία του Θεού.	• Να αναφέρουν το νερό, το λάδι, το μύρο, τον άρτο και το κρασί ως τα υλικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται κατά την τέλεση των Μυστηρίων. • Να αναγνωρίζουν τη συμβολική σημασία των Μυστηρίων ως ιερές ακολουθίες, κατά τις οποίες οι πιστοί μετέχουν στη Βασιλεία του Θεού.
Χριστιανική ζωή	Η συμμετοχή των πιστών στα Μυστήρια.	• Να αναγνωρίζουν τη συνέχεια της Θείας Ευχαριστίας στην Εκκλησία από τον Μυστικό Δείπνο μέχρι σήμερα. • Να γνωρίζουν ότι με το Βάπτισμα και το Χρίσμα οι άνθρωποι γίνονται ορθόδοξοι χριστιανοί και δέχονται πάνω τους τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος.
	Ζωή με αγάπη.	• Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά της αγάπης, όπως αναφέρονται στον «Ύμνο της αγάπης» του Αποστόλου Παύλου (Προς Κορινθίους Α' Επιστολή). • Να αναφέρουν παραδείγματα ανιδιοτελούς προσφοράς και ευσπλαχνίας προς τον συνάνθρωπο ως ένδειξη αγάπης μέσα από καταγραφές σε βιβλικά κείμενα και βίους αγίων. • Να παρουσιάζουν προσωπικές εμπειρίες προσφοράς αγάπης.
	Η προσευχή και η νηστεία.	• Να αναφέρουν τους λόγους για τους οποίους επικοινωνούμε με τον Θεό μέσω της προσευχής. • Να αναγνωρίζουν τη νηστεία ως προετοιμασία για τη συμμετοχή στη Θεία Ευχαριστία.

	Μετανιώνω και συγχωρώ.	• Να εντοπίζουν παραδείγματα μετάνοιας σε βιβλικά κείμενα και βίους αγίων. • Να εκτιμούν τη συμβολή της μετάνοιας και συγχώρεσης για τη συμφιλίωση του ανθρώπου με τον συνάνθρωπό του και τον Θεό. • Να παρουσιάζουν προσωπικές εμπειρίες πράξεων μετάνοιας.
	Εμείς και οι άλλοι.	• Να περιγράφουν τη στάση του Χριστού απέναντι σε αυτούς που αντιμετώπιζαν την απόρριψη (ασθενείς, αλλόθρησκους, οικονομικά εξαθλιωμένους). • Να αναγνωρίζουν την ισότητα και την αδελφότητα μεταξύ των ανθρώπων σύμφωνα με τη διδασκαλία του Χριστού και των Αποστόλων. • Να δίνουν παραδείγματα άλλη-λεγγύης των ορθόδοξων χριστιανών σε όλους τους ανθρώπους ανεξαρτήτως χρώματος, φυλής, εθνικότητας, θρησκευτικότητας.